

Prot. Dr. Ioan Bude, *Temeiuri biblice nou testamentare cu privire la oficierea Sfințelor Taine și ierurgii bisericești*, vol. IV: *Sfânta Euharistie*, Editurile Învierea și Eurobit, Timișoara, 2019, 144 p.

Cu prezentul volum IV, serialul publicistic al *Prot. Dr. Ioan Bude* a ajuns la „jumătatea drumului”, ceea ce ne îndreptățește să sperăm că autorul va reuși să ducă la bun sfârșit această lucrare atât de necesară bunei desfășurări a vieții noastre bisericești, astăzi.

Volumul este structurat în patru părți, având fiecare câte o infrastructură și titrare proprie, fiind însă vorba de *Sfânta Euharistie*, această structurare ar putea fi corectată – după cuprins – cu cele patru mari secțiuni ale Teologiei, astfel:

– Cuvânt introductiv, Partea I, cu Cap. I din Partea a II-a (p. 9-44) ar corespunde Secției Istorice și (parțial) Biblice.

– Partea a II-a (p. 45-80) – Secției de Teologie biblică;

– Partea a III-a (p. 51-108) – Teologiei sistematice;

– Partea a IV-a (p. 109-140) – Teologiei practice.

Mai mult decât în celelalte volume din serialul amintit, prezentul volum abordând tema *Sfintei Euharistii*, ca Izvor haric al tuturor Tainelor Bisericii, cititorul este plasat – așa cum se precizează în „Nota asupra ediției” – față în față cu absolutul, veșnicul și mântuitorul Adevăr: Hristos Domnul, care „ieri și azi și în veac este același” (Evrei 13, 8), fiind permanent viu, prezent și activ în toate lucrările sfinte ale Bisericii Sale.

Pentru a aprofunda sensul autentic al acestor lucrări, autorul aduce și acum în discuție importanța absolută a Rugăciunii Domnești – „Tatăl nostru” (a mai făcut-o și în vol. III: *Taina Pocăinței*, p. 31-34 și 48-51), rugăciune unică în cultul divin public al Bisericii prin divinitatea ei.

Cine se străduiește să înțeleagă corect și să respecte comandamentele acestei rugăciuni va reuși să aprofundeze și sensul celorlalte texte cu prefigurări euharistice din cuprinsul Sfințelor Evanghelii, referitoare la înmulțirea pâinilor și peștilor din Matei 14, 14-21; Marcu 6, 34-44; Luca 9, 11-17 și Ioan 6, 1-13, pe care autorul le analizează temeinic documentat în Cap. I și II din Partea I a volumului de față (p. 13-31).

Mai departe, caracterul pascal-euharistic al Cinei celei de Taină, precum și cele cinci aspecte teologice ale jertfei nesângeroase a lui Hristos, instituită de către El cu acest prilej, ilustrativ este Cap. I din Partea a II-a a lucrării (p. 35-44).

Dar suprema valoare teologică a *Sfintei Euharistii*, așa cum este ea redată de Însuși Hristos Domnul în *Ioan 6, 22-59* o găsim prezentată și solid argumentată de către autor în Capitolul al II-lea al aceleiași părți (p. 45-46).

Noutatea pe care o aduce studiul de față se grupează în jurul *Trupului Euharistic al Domnului*, adică același Trup cu care Iisus a murit și a înviat, dar care, după Înviere, nu mai putea fi recunoscut cu ușurință de către apropiații Lui, decât numai după anumite expresii și gesturi liturgice pe care le știau și cu care erau obișnuiți mai dinainte. Aceasta înseamnă că, prin Înviere, același Trup al lui Hristos din Trup de jertfă a devenit Trup de slavă și îndumnezeire.

Apreciem în mod deosebit faptul că autorul abordează această delicată temă a *Trupului Euharistic (Cel înviat) al Domnului*, arătând și semnificațiile „Revelației Mormântului gol” și demonstrând că nu există decât un singur Hristos, atât din punct de vedere istoric, cât și euharistic, adică Iisus Hristos Cel înviat pe care Îl mărturisim în Simbolul de credință în cadrul Sfintei Liturghii: „Care pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire, S-a pogorât din cer și

Recenzii

S-a întrupat... și S-a răstignit... și S-a îngropat... și a înviat... și S-a înălțat la ceruri și șade de-a dreapta Tatălui”.

Drept pentru care – conchide autorul – Trupul înviat al lui Iisus dovedește că mai există și o altă spațialitate, precum și o altă materialitate, infinit superioare vieții și lumii acesteia, realități care ni se vor revela pe deplin abia după trecerea actualului chip al acestei lumi în care vom fi și noi incluși, dar numai în măsura în care ne vom împărtăși încă de pe acum, cât mai intens cu *Hristosul Cel înviat și euharistic*.

Din Partea a III-a a lucrării (p. 81-106) rezultă cu claritate că, potrivit jurisprudenței Bisericii instituită de Sfinții Părinți cu privire la *Sfânta Euharistie*, împărtășirea sistematică cu Trupul și Sângele Domnului constituie o necesitate vitală pentru toți creștinii, fie ei clerici sau mireni.

Pentru a ne ajuta să împlinim într-un mod cât mai eficient acest deziderat, autorul ne pune la dispoziție, în Partea a IV-a (p. 107-140) a cărții, procedura practică a „*Rânduiei Sfintei Împărtășiri*”: Canonul, Rugăciunile înainte de împărtășire, precum și cele de mulțumire, de după împărtășanie, în speranța că vor fi de folos și spre mântuire tuturor celor ce le citesc și le împlinesc.

Adresându-se cu precădere preoților și profesorilor de religie, precum și oricărui credincios, volumul de față, ca și întreg materialul publicistic pe care îl continuă, prezintă abordări tematice de teologie biblică printr-o riguroasă selecție de texte temeinic comentate și aprofundate.

Pr. Sorin COSMA

Iosephus Diuinus Hazaias, *Capita gnostica nunc primum reperta, collecta, edita (Opera Mystica Syriaca, t. 1)*, edidit Maximus Kalinin, Monte Athone; Aquinci; Moscouiae: in aedibus Interpress, MMXVIII, XIV + 58 p., ISBN: 978-5-906960-58-0

Maxim Kalinin, cercetător la Universitatea Rusă de Stat pentru Științe Umaniste, Institutul pentru Studii Clasice și Orientale, oferă cititorilor un scurt, dar extrem de incitant volum cu ediția siriacă a două noi fragmente din opera avvei Iosif Văzătorul (Hazzaya), mistic care a trăit în sec. al VIII-lea d.Hr. Aceste fragmente fac parte din *Cartea Capitoalelor despre Cunoaștere*, a cărui text (presupus) integral se regăsea într-un codex datând din sec. al XVI-lea, Seert 78, catalogat și descris de arhiepiscopul de Seert Addai Scher. Dispărut cândva înainte de anul 1915, soarta codexului este necunoscută. În orice caz, multă vreme cercetătorii erau de opinie că scrierea lui Hazzaya se limita doar la cele șase *memre* păstrate în tradiția siriacă apuseană, respectiv în cele aproximativ 300 de capitole citate de Efreem de Qirqesion în al său *Comentariu asupra Capitoalelor Dificile despre Cunoaștere*.

Meritul editorului textului de față este de a demonstra elocvent că cele două fragmente îi aparțin avvei Iosif Hazzaya. Primul fragment, anonim, se găsește în manuscrisul *BnF syr. 434*, purtând titlul „Capitole de folos”. Analiza textuală minuțioasă a editorului l-a făcut pe acesta să îl atribuie lui Hazzaya pe baza unor evidențe: capitolele prim și ultim ale fragmentului coincid cu *memre*-le cunoscute din tradiția siriacă apuseană,